

SALVADOR CLARAMUNT RODRÍGUEZ. IN MEMORIAM

ANTONI RIERA I MELIS
Catedràtic emèrit, Universitat de Barcelona

La matinada del 21 d'abril de 2021 va morir sobtadament Salvador Claramunt Rodríguez, Catedràtic Emèrit de la Universitat de Barcelona. El seu traspàs, en plena pandèmia del Covid-19, va provocar sorpresa i tristor no sols entre els membres del seu Departament, sinó també entre els medievalistes catalans, espanyols, italians i argentins. El finat gaudia de un gran prestigi en les institucions universitàries dels tres estats, on havia establert nombrosos vincles d'amistat i col·laboració acadèmica. Els que el tractàvem directament sabíem que gaudia de bona salut i que, tot i no haver patit la infecció del coronavirus, el confinament forçós i la gestió de la pandèmia per part les autoritats centrals i autonòmiques li suscitaven, com a tant altres persones de la seva edat i experiència, un creixent pessimisme.

Havia nascut a Barcelona el 1943, en plena postguerra, al si d'una família modesta. Va estudiar el batxillerat a l'Institut Balma, període que recordava amb simpatia, pels professors de que hi va gaudir i les amistats que hi va fer. Va iniciar els seus estudis universitaris el 1962, a la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Barcelona, que va concloure el 1967, amb el premi extraordinari de llicenciatura. El bon expedient acadèmic i l'entusiasme del jove estudiant van atreure l'atenció del Professor Emilio Sáez, que aleshores estava refermant els vincles acadèmic del Departament d'Història Medieval amb els homòlegs d'algunes universitats italianes. Salvador Claramunt, en aquest context d'obertura internacional, va obtenir, el 1968, una beca per realitzar els estudis de doctorat a Bolonya, que va culminar, el 1969, amb una tesi titulada *La formazione del Patrimonio del Colegio di Spagna, secoli XIV-XV*, dirigida pel Professor Ovidio Capitani. El seu treball va obtenir la qualificació màxima i el Premi Silvio Perozzi, però lamentablement ha ro-

màs inèdit. Els dos cursos que va passar a la capital de l'Emilia-Romagna van ser dels mes feliços de la seva vida, com em recordava amb nostàlgia, el setembre del 2000, mentre passejàvem per sota els pòrtics de la monumental Piazza Maggiore. Des d'aleshores, Itàlia va esdevenir, segons confessió pròpia, la seva segona pàtria.

Reintegrat a la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Barcelona com a professor ajudant, el Dr. Salvador Claramunt hi va iniciar, el 1969, una llarga trajectòria docent: professor adjunt interí (1971-1972), professor agregat interí (1972-1976), professor agregat numerari (1976-1984), catedràtic numerari (1984-2014), catedràtic emèrit (2014-2017). Durant aquest gairebé cinquanta anys, el Dr. Claramunt va ser un professor vocacional; donar classe o impartir conferències per ell no van ser mai una tasca enutjosa sinó un treball plaent. La seva simpatia i una combinació equilibrada d'erudició i ironia captivaven tota mena d'auditoris. El contacte directe amb els estudiants el complaïa, com ho acredita el fet que alternés les classes d'Història Medieval a la Facultat amb les d'Història d'Espanya, als Estudis Hispànics per estrangers de la Universitat de Barcelona, de Història Universal, a les Aules de la Gent Gran, i de Història de l'Art, a diverses escoles privades de turisme. Les bones relacions amb la Professora Nilda Guglielmi i altres membres del col·lectiu de medievalistes fundat del Professor Claudio Sánchez-Albornoz durant el seu llarg exili a Argentina li van permetre, a més, efectuar estades docents a les universitats de Buenos Aires, La Plata, Mar de Plata, Comodoro Ribadavia, Córdoba, Cuyo, Tucumán, Salta i Catamarca. Des d'aleshores Argentina va esdevenir un altre dels seus països preferits. Darrerament impartia encara cursos a les esmentades Aules de la Gent Gran, acceptava encàrrecs de conferències i participava en programes de radio i televisió. Com a docent i conferenciant el Professor Claramunt serà llargament recordat i el buit que ha deixat no serà fàcil d'emplenar.

Salvador Claramunt tenia un marcat esperit de lideratge, sabia formar equips, distribuir les tasques entre els membres segons les aptituds respectives i exigir-los els resultats corresponents. Era un excel·lent gestor acadèmic. Va ser elegit director del departament d'Història Medieval i Paleografia (1978-1980), degà de la Facultat de Geografia i Història (1980-1992), president de la Divisió de Ciències Humanes i Socials (1992-1996), vicerector d'Activitats Culturals i Patrimoni (1998-2008), delegat del rector i coordinador de les Aules de la Gent Gran. En tots aquests àmbits va deixar un petjada profunda i duradora, com la creació, ensems amb el Professor Manuel Riu, de la revista del Departament *Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia* o la fundació de l'orquestra universitària. Va contagiar el seu amor per la música a diversos rectors, que, malgrat la mancança de recursos econòmics que patia la Universitat, donaren el suport al conjunt. Els va convèncer que la possessió d'una orquestra era un dels senyals distintius de les grans universitats europees. Cada any presidia complagut el concert de Nadal, al Paranimf, i l'òpera de cambra, al pati de la Facultat de Filosofia i Lletres. Salvador Claramunt. Va participar activament també en la consolidació de les Jornades Universitàries de Cultura Humanística, que organit-

zaven anualment la Universitat de Barcelona i l'abadia de Montserrat. Durant trenta-sis dels seus quaranta-vuit anys de docència, ha ocupat diversos càrrecs a la Universitat de Barcelona, poc son els professors que puguin presentar una fulla de serveis semblant.

En el terreny de la gestió cultural, Salvador Claramunt va presidir també la Comissió Permanent dels Congressos d'Història de la Corona d'Aragó, des del 1996 fins a la seva mort. Sota la seva direcció es van organitzar els congressos de Nàpols (1997), Barcelona-Lleida (2000), València (2004), Saragossa (2012), Roma-Nàpols (2017). Membre fundador de la Sociedad Española de Estudios Medievales, en va assumir així mateix la presidència el 2007 i la va exercir fins el 2013. La seva tasca en aquest darrer àmbit es va traduir en una dinamització del funcionament intern, la integració en les sessions anuals d'un cicle de conferències de temàtica relacionada amb la seu organitzadora i en una millora qualitativa de la revista *Medievalismo*.

Finalment una administració curosa dels temps i de les forces ha permès al Professor Claramunt desenvolupar encara una important tasca investigadora. En el llibre d'homenatge per la seva jubilació, *Societat, cultura i mon mediterrani a l'edat mitjana*¹, es recullen trenta-tres dels seus treballs, estructurats en tres apartats: "Supervivència, vida i mort a l'edat mitjana", "Cultura i mon universitari" i "Catalunya, la Corona d'Aragó i el Mediterrani". Tot i que aquests siguin els tres eixos bàsic de la seva recerca, la seva curiositat l'ha portat a conrear amb profit altres camps, com la pobresa i l'assistència social, la formació del Raval de la Rambla de la ciutat de Barcelona, els viatges i els viatgers, l'estatut de la dona al fur de Conca o la originalitat institucional de la Catalunya medieval. Si hi ha un gènere en què el Professor Claramunt ha excel·lit és, emperò, els dels manuals universitaris. El 1992, va coordinar una *Historia de la Edad Media*²; l'obra, que reflecteix la seva llarga experiència docent, ha gaudit d'un gran acceptació entre els universitaris espanyols, va per la tercera edició, i ha estat traduïda fins i tot a l'italià³. Una altra mostra de la seva eficiència en aquest camp es *El mundo bizantino: la encrucijada entre Oriente y Occidente*⁴, una síntesi d'una temàtica a la qual el Professor Claramunt concedia una atenció especial en els seus cursos sobre les institucions medieval.

La tasca docent, administrativa i investigadora de Salvador Claramunt ha estat àmpliament reconeguda: va ser elegit acadèmic corresponent tant de la Real Academia de la Historia, en 1992, com de la Academia Nacional de la Historia de la República Argentina, en 1998. Va ser nomenat també *Cavaliere Commendatore della Repubblica Italiana*, en 1993, i va rebre finalment la Gran Cruz de Alfonso X el Sabio, en 1999.

Bon professor, administrador eficient i recercador qualificat, Salvador Claramunt ha gaudit d'una vida professional fecunda, que ha obtingut el reconeixement del seus col·legues. Amant de la música, del cinema, de l'art i dels rituals i les formes, ha deixat un

¹ Universitat de Barcelona, Barcelona, 2014.

² Ariel, Barcelona, 1992.

³ Claramunt, S.; Portela, E.; González, M.; Mitre, E., Storia del Medioevo, Mondadori, Bolonya, 1997.

⁴ Barcelona, Montesinos, 1987.

record profund entre els seus nombrosos amics i col·laboradors. Tots els que el tractarem li desitgem que, com deien els clàssics, *sit tibi terra levis*, que descansi en pau en el més enllà, de l'existència del qual ell mai va dubtar.

Barcelona, setembre 2021